

Med mina egna ögon

Så är jag här, i Tulkarem på Västbanken. Efter en lång, skakig, varm bussfärd på dammiga grusvägar anländer jag tillsammans med Hayley från England och Magne från Norge, till staden som kommer att vara vårt hem under de närmaste tre månaderna.

Tulkarem ligger i nordväst, inte långt från den israeliska gränsen. Inte långt från havet, dit jag längtar intensivt efter att ha tillbringat några veckor i stekhet sol. Men mellan havet och Tulkarem finns muren. Ska palestinier ta sig igenom behöver de särskilt tillstånd. Att få tillstånd är komplicerat och de palestinier jag mött beskriver det som en mycket förödmjukande process, inte direkt något man gör för en dag på stranden. På andra sidan finns dessutom ingen transport utöver en buss som trafikerar en del av sträckan till Natanyah, en israelisk kuststad. Bussen går varannan timme.

Tulkarem är en traditionell handelsstad som tillhör område A, dvs. är formellt kontrollerad av PA, den palestinska myndigheten. Det innebär bland annat att israeler, av sin egen regering, är förbjudna att besöka staden. Tulkarems invånare talar om de tidigare täta kontakterna med israeler som kom för att handla varor till lägre pris och reparera sina bilar, medan många palestinier arbetade inne i Israel och brukade mark på andra sidan Gröna linjen¹. Sedan andra Intifadan (palestinska upproret) 2000 och i synnerhet sedan muren byggdes runt staden under 2003-2004 finns inget kvar av dessa kontakter och av Tulkarems tidigare industrier märks inga andra spår än övergivna huskroppar. Många invånare kallar muren för tredje Naqba, Katastrofen, efter det första israelisk-arabiska kriget 1948 och sexdagarskriget 1967 då Israel ockuperade Västbanken, Gaza och östra Jerusalem.

Trots sin svaga ekonomi är Tulkarem fortfarande en livlig, tätbefolkad stad med en stor frukt- och grönsaksmarknad, falafelstånd i varje gathörn, kaféer, affärer av alla slag, en uppsjö gula taxibilar och minibussar, överallt palestinska flaggor som vajar i den fuktiga bris som kommer in från havet, överallt människor som hälsar oss välkomna och besvarar våra artighetsfraser på knagglig arabiska med stora, varma leenden. Ahlan wa-sah'lan, you are welcome.

Vi bor i ett hus med två sovrum, ett vardagsrum, badrum, kök och så husets hjärta, uteplatsen och den lilla trädgården där svenska blommor blommar. Bredvid vårt hus finns resterna av det som tidigare var stadens polisstation, idag en sönderbombad ruin.

Vi har just avnjutit dagens sista böneutrop från moskén tvärs över gatan, mörkret har fallit och runtom i staden hörs musik blandad med skottlossning. Det är från ett av de många brölloppen, det vet jag men lyssnar ändå med ett lite spänt öra – är det korta, enstaka salvor eller blir det fler, tystnar musiken? Då kan det betyda allt annat än fest och skratt.

Gatubild i Tulkarem. Foto: Johanna Wallin.

Checkpoint watch

Mitt livs första checkpoint watch. Jibara eller Alras som den också kallas, ligger en knapp mil utanför Tulkarem och är en av tre checkpoints som vi ska bevaka under vår tid här. Muren var skakande nog att se men det är ändå mötet med denna checkpoint som får mig att inse vilka sår jag kommer att bära med mig i min själ efter dessa tre månader som ekumenisk följeslagare. Och framför allt inser jag vilka djupa sår de människor bär som tvingas passera ut och in ur checkpoints dag efter dag under hela sina liv.

Vid ankomsten räknade vi antalet bilar till 30 stycken, alla stod stilla i hettan. En soldat kom fram till oss, en ung israelisk man med glasögon och en vänlig uppsyn som stod i stark kontrast till kängorna, uniformen, hjälmen och automatvapnet i hans hand. Han frågade vad vi gjorde där och när han vi svarade att vi var där för att observera pekade han ut befälet som vi skulle vända oss till om vi hade några frågor.

Bakom soldaten stod hans lika unga kollegor, som skrattade och tittade mot oss, bestämde sig för att vi var värda lite aktivitet från deras sida och så rörde sig bilköen framåt. Tjugo minuter senare var alla 30 bilar igenom checkpointen och 50 nya väntade i en kö som ringlade sig bortom vägkurvan. Nu vinkade soldaterna fram två bilar i taget, undersökte passagerarnas identitetshandlingar och i vissa fall bilarnas innehåll. De

¹ 1967 års gränslinje.

flesta släpptes igenom, men inte alla. Ordern för dagen var densamma som under föregående dagar: inga män mellan 16 och 35 får lämna Tulkarem, Jenin och Nablus. De män som tillhörde den kategorin fick stiga ur bilarna och börja den långa vandringen tillbaka, eller kanske över slingriga bergsvägar där inga soldater väntade på att stoppa dem. Många besvikna men mer resignerade än upprörda, inga hårda ord yttrades, inga arga blickar på oss som stod där i våra västar utan att kunna göra något. Order är order, även för oss följeslagare.

Då och då kom människor till fots, främst kvinnor, som till synes oberörda men med oro i ögonen stannade tjugo meter från soldaterna, med id-korten i handen väntade på att ropas fram en i taget och förhoppningsvis få gå igenom. Väl på andra sidan återupptog de sina samtal, sin vandring mot nästa vägspärr.

Det var svårt att stå där vid sidan av, stå där och se hur bilköen började röra sig, hur soldaterna med ett ständigt vakande öga på oss lät palestinierna köra fram, kontrolleras, till slut släppas igenom. Under den timme vi var där flöt allt på ganska bra. Men när vi hade åkt? Innan vi kom? Alla timmar, dagar, år, som palestinier kör eller går genom checkpoint efter checkpoint, radas upp, visar sina pass, ber att få passera från en av sina städer till en annan av sina städer. Som om de begått ett brott bara genom att födas i det här landet.

Hemma i trädgården igen önskade jag att jag aldrig kommer att vänja mig vid detta ständiga, vardagliga förtryck, aldrig bli oberörd av vad som sker här. Aldrig bli blind för vad jag ser med mina egna ögon.

It's procedure

I gryningen dagen därpå går vi till Deir al-Ghussun, en grind som öppnar klockan sex på morgonen för att släppa igenom bönder som har mark på andra sidan det stängsel som här fungerar som ställföreträdande mur. Runtomkring ser det ut som en militärförläggning, med betonghus, metalldetektor, taggtråd och en asfalterad väg för militärfordon som skär rakt igenom det vackra, av olivträd klädda landskapet.

Den här dagen öppnar grinden som den ska, klockan sex, för att hållas öppen i en och en halv timme. En i taget passerar männen med sina papper i handen, då och då kommer någon åkande i traktor eller på åsna. Allt är ganska lugnt, visserligen obehagligt att se hur männen behandlas av soldaterna men de kommer igenom till slut och möts på andra sidan, fortsätter som om inget särskilt hänt. Det har det inte heller, för dem är detta vardag.

En man släpps dock inte igenom grinden. Han hålls kvar, får sätta sig på marken tio meter från soldaterna och vänta tills alla andra har försvunnit. Kvar finns bara vi tre följeslagare och när vi frågar varför mannen inte tillåts passera säger en av soldaterna att han inte kom tillbaka i tid igår. Men han tog sig ju tillbaka till Tulkarem, han kom därifrån nu. Det spelar ingen roll, han bröt mot avtalet, som soldaten uttrycker det. Nu måste han ansöka om nytt tillstånd. Troligt är att han inte kommer att få något.

Soldaterna kommer och stänger gallergrinden närmast oss. Med mycket allvarliga miner låser de och vänder tillbaka. I anslutning till den nu låsta grinden finns inget staket, man behöver bara ta två steg åt sidan så är det fritt fram att gå runt grinden. Ändå gör ingen det. Kanske är de rädda för att det skulle bli konsekvenser.

En militärbil kör upp vid sidan av mannen, vänder så att vi inte längre kan se honom. Allt vi ser är två par militärkängor som närmar sig mannen och står stilla en lång stund bredvid honom. Så plötsligt gör han en snabb rörelse framåt så att vi kan se hans överkropp. Han har ögonbindel och händerna är bakbundna. Vi ropar till soldaterna, kräver att de ska komma fram till oss där vi står vid det stängsel som inhägnar hela området. Vi frågar varför mannen behandlas på det här sättet, vad som kommer att hända med honom. Han ska transporteras till en annan checkpoint. Varför med ögonbindel och bakbundna händer? "It's procedure", blir svaret.

Deir al Ghusun jordbruksgrind omgiven av olivodlingar. Foto: Johanna Wallin.

En förmiddag som alla andra

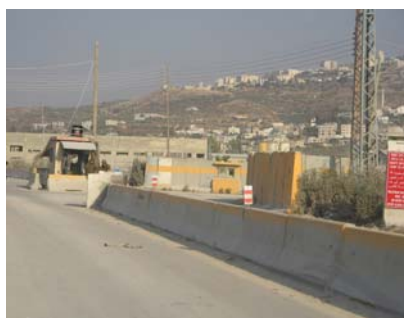
Vi åker till Anab, en checkpoint utanför byn Anabta en bit från Tulkarem, där hettan är i det närmaste olidlig. Det är tidig förmiddag och från solen finns inget skydd, ingen skugga för oss eller för de palestinier som

måste ta sig igenom här för att komma till Nablus eller någon av byarna som omger Tulkarem. Trafiken flyter på, bilarna passerar i en ganska jämn ström. Inga särskilda order idag, alla kan lämna staden. er, se hur soldaterna gestikulerar åt mitt håll. Jag fortsätter skriva, skriva att sju män från När vi kommer fram till checkpointen sneglar soldaterna mot oss, ropar mellan sig och tillkallar befälet som frågar vilka vi är och sedan lämnar oss efter några ord på hebreiska till de soldater som sitter närmast i vägspärren. De är uppenbarligen inte oberörda av vår närvaro, varje rörelse vi gör noteras; igen den där makten jag inte vill behöva ha. Makten att ta upp min anteckningsbok, skriva ned vad som händer n olika bilar och bussar får stiga ur, lyfta på tröjorna och visa att de inte bär på några vapen, ställa sig vid vägkanten och en i taget föras till militärbilen där de kroppsvisiteras och förhörs. Jag frågar soldaten närmast mig varför, det är ju inga särskilda order idag, alla ska få passera. Befälet vill förhöra dem, svarar han. Varför? En axelryckning till svar. När de palestinska männen har förhörts frågar vi dem varför, de svarar att alla unga män från Tulkarem förhörs. Idag eller just nu, det vet ingen. Jag undrar om vår närvaro har gjort soldaterna irriterade, om det är vårt fel att männen förhörs.

I gruset vid mina fötter ligger några tomma hylsor och blänker i solen. Det var här, där jag står, som en man dödades förra veckan. Han öppnade eld mot soldaterna och de svarade, säger officiella källor. Andra säger att soldaterna sköt honom till döds så snart han kom fram till checkpointen och sedan sköt omkring sig för att skingra folk som hade gripits av panik. Allt vi vet är att mannen är död och soldaterna som står här idag kallar honom en terrorist. Högt över våra huvuden svävar en fågel, en örn tror jag att det är. Den står blickstill i luften, länge, ser ner på oss och rör sig sedan från ena sidan checkpointen till den andra. Fri.

Vid nästa checkpoint, Beit Iba, råder full aktivitet. Det finns kaféer, små affärer och marknadsstånd i anslutning till vägspärren och den terminal där fotgängare passerar i gångar, en och en, genom järnsnurror fram till soldaterna. Jag kan inte låta bli att associera till boskapsfällor och jag ryser i värmen.

Det vimlar av människor och bilar, vägdammet yr, solskenet är bländande och det är svårt att få någon överblick. Jag känner mig väldigt liten. Här finns bara vi fyra, hur ska vi kunna hålla koll på att trafiken flyter någorlunda, att de som kommer till fots får passera, att ingen blir anhållen och får sitta i upp till tre timmar i den inhägnad som står vid sidan av soldaternas bås. Idag är en lugn dag, säger min mer erfarna följeslagarvän. Jag bävar för att komma tillbaka hit en annan dag.

Beit Iba Checkpoint. Foto: Johanna Wallin

På väg i taxin till Tulkarem pratar jag med en kvinna som har sin treåriga systerdotter i knäet. Flickan är varm och trött men inte rädd för soldaterna, hon har varit med förr. Kvinnan berättar med glad röst att hon nästa månad ska åka till USA där hennes man bor, hon ska arbeta på ett sjukhus. Ett nytt liv, säger jag. Ja, säger hon och ögonen glittrar. Hon ber om ursäkt för sin engelska, jag för min arabiska. Det är ett vackert språk som jag vill lära mig. Hon instämmer, arabiska är vackert och Palestina är ett vackert land. Inte Israel, säger hon, israelerna är alltid arga, har alltid vapen i hand. Jag säger att jag har träffat israeler som inte är så, som tycker att det som görs mot palestinier i deras namn är fel. Jag säger att i mitt land och i de andra följeslagarnas länder, finns många judar som arbetar för fred mellan Israel och Palestina. Hon nickar, först lite tvekan men sedan eftertänksamt.

Vi passerar Anab checkpoint igen och vår taxi vinkas förbi. Åt andra hållet, ut från Tulkarem, är bilköen tre gånger så lång som under den dryga timme vi tillbringade där.

Jerusalem/Ai Quds

Tillbaka i Jerusalem sköljer allt plötsligt över mig och jag gråter, utan att kunna hålla tårarna tillbaka. Jag sitter i denna vackra stad där turister från hela världen flanerar gatorna och är tröslös. Jag gråter för Palestina, för människorna jag mött, de stolta, starka, gästvänliga, omtänksamma människorna som kämpar för sina liv. Det känns som om hjärtat ska brista och jag kan för mitt liv inte förstå hur de orkar. Jag kan inte heller förstå hur israeler orkar vara så rädda, för ett folk som är grannar och människor precis som de. Jag förstår hur deras rädsla skapas, jag förstår det mer än väl, precis som jag förstår vad rädsla kan göra med människor. Men inte hur människor kan blunda för vad de gör, eller låter sina ledare och landsmän göra, mot sin nästa i rädlans namn.

Kanske förstår jag att det kan bli så när människor inte möts, när allt den ena sidan ser är beväpnade soldater medan den andra får lära sig att de måste skydda sig mot potentiella självmordsbombare. Men idag kan jag inte vara förstående, idag kan jag bara gråta för Palestinas folk. Jag vill skrika ut till världen, ruska om tills vi alla vaknar ur den här mardrömmen som har tillåtits pågå i 40 år. Vi har ingen rädsla att gömma oss bakom, vi har ingen mur som skymmer vår sikt eller soldater med vapen i hand som förbjuder oss att möta människorna på andra sidan. Vi, världen, ser men blundar. Mitt hjärta är tungt av skam.

Hopp

I Jerusalem möter vi den palestinske evangelisk-lutherske biskopen Munib Younan, ordförande för EAPPI:s lokala referensgrupp och en av de kyrkoledare i Israel och Palestina som inbjudit oss ekumeniska följeslagare. Han talar om den aktuella situationen på Västbanken och i Gaza. Med sorg i rösten konstaterar han att läget är mycket allvarligt och att konflikten mellan Hamas och Fatah gjort att fokus flyttats från vad han menar är den centrala konflikten, den mellan Israel och Palestina. Biskop Younan talar om medlingsförsöken som pågår, där han och andra kyrkans män är involverade. Han vittnar om hur palestinier sörjer över bröder som vänder sig mot bröder, över ett folk som nu är splittrat. Jag sörjer med dem. Som biskop Younan så tydligt skildrar pågår ockupationen fortfarande med samma intensitet som under de senaste 40 åren, men nu mycket mer i det tysta. Överallt på Jerusalems gator vajar flaggor med en hebreisk symbol och orden "Jerusalem 40 years of reunification". Man firar att staden, i Israels ögon, varit enad i fyrtio år.²

Vi möter också Angela Godfrey från ICAHD, Israeli Coalition Against House Demolitions. ICAHD är en ickevåldsgroup som ursprungligen startades för att protestera mot Israels husrivningar på ockuperat område. Numera arbetar ICAHD även med aktioner mot beslagtagning av palestinsk mark (s.k. land grabbing), bosättningar, vägblockeringar, byggande av vägar som palestinier är förbjudna att använda, ekonomiska restriktioner och andra uttryck för vad de kallar Israels policy för avstängning och separation. ICAHD arbetar nära lokala palestinska organisationer både i aktioner och i sitt informationsarbete för att medvetandegöra det israeliska civila samhället genom filmer, föredrag, utställningar och kulturella evenemng. De satsar särskilt på att nå de israeler som inte tar del av någon kritisk information om grunderna till konflikten eller ockupationens konsekvenser.³

Angela Godfrey är en israelisk-brittisk kvinna som talar med samma ilska och sorg som jag känner om ockupationen och vad den gör med båda sidor, med Israels folk såväl som med Palestinas. Hon tar oss med på en busstur runt Jerusalem, en tur mycket olik den som de öppna sightseeingbussarna fulla med turister gör. Vi får se baksidorna av denna vackra stad, och de är många.

Först åker vi till Nof Zion, en ny bosättning som ligger uppe på några kullar med en polisstation alldeles bredvid. Från det nybyggda, massiva bostadsområdet som enligt de färgglada reklamskyltarna snart kommer att innehålla en country club, shoppingcenter, hotell, synagoga, dagis och skola har bosättarna god överblick över den palestinska befolkningen i dalen nedanför. Från kullarna ser man också muren ringla sig fram genom landskapet, som en orm smyger den sig obönhörligt fram.

Som Angela påpekar finns det inget som antyder att de som skaffar hus här, till förmånliga priser, köper in sig på palestinsk, ockuperad mark och därmed bryter mot internationell lag. Angela säger att ju fler som flyttar in från andra delar av världen, desto mer mainstream blir bosättarrörelsen och desto större politisk makt får de. Hon pratar om en av Israels regering sanktionerad, systematisk inflyttning av bosättare på strategiskt viktiga platser och områden med bördig mark, vattenkällor m.m. Genom bosättningarna splittras också den palestinska befolkningen i små enklaver. Om muren har hon samma åsikt; den byggs där det är mest ekonomiskt och strategiskt fördelaktigt. Vore det verkligen en säkerhetsfråga skulle muren byggas på 1967 års gränslinje, inte inne på palestinskt område som den gör till 80 %⁴.

Nästa bosättning är Ma'ale Adomim, en enorm skapelse som ter sig närmast grotesk där den ligger mitt ute i öknen, med västerländska hus, gator och shoppingcenter, prunkande rabatter som kantar gatorna med blommor i sprakande färger och välklippta gräsmattor. Den första tanke som slår mig är att detta är inte tillfälligt, detta är en hel stadsdel som byggts upp för att stanna.

I checkpointen vid entrén till bosättningen sitter män i jeans och t-shirt med vapen i hand. De bär inte uniform, alltså är de inte soldater. Är de bosättare?

I varje rondell finns blomsterarrangemang med varsitt uråldrigt olivträd i mitten. Enligt Angela har dessa träd ryckts upp från palestinsk mark av armén och säljs i Israel tillsammans med många andra lika uråldriga olivträd för tusentals kronor.

På vägen till Ma'ale Adomim passerar vi flera beduinläger, där människor bor i små plåtskjul. Kontrasten kunde inte vara mer talande.

Angela tar oss till ett av ICAHDs projekt, ett sommarläger dit människor kommit från hela världen för att bygga upp hus som raserats av den israeliska armén. Känslan när jag ser amerikaner, tyskar, briter,

² Israels utrikesdepartement: www.mfa.gov.il

³ ICAHD: www.icahd.org

⁴ UNOCHA Special Focus on Occupied Palestinian Territory, 9th July 2007. www.ochaopt.org

skandinaver och israeler bära bräddor och lägga cement i den obarmhjärtiga värmen går inte att beskriva. Äntligen lite hopp, tänker jag.

Jag talar med Angela Godfrey om hennes bakgrund och hur hon kom att engagera sig mot ockupationen och för en rättvis fred när så många andra inte verkar se vad som pågår. Hon säger att israeliska ledare planterar rädsla hos medborgarna och skapar en situation som både israeler och palestinier förlorar på. Att förändra den situationen till en som både folken vinner på, kan bara göras genom icke-våldsmotstånd. Angela säger att hon vägrar betraktas som en fiende och förklarar att hon är för livet och för fred, inte för/emot Israel eller Palestina. "Om man älskar livet, hur kan man då se på medan människor berövas allt som möjliggör ett värdigt liv?"

*Johanna Wallin
Juli 2007*

DISCLAIMER

Jag arbetar för Sveriges Kristna Råd (SKR) som Ekumenisk Följeslagare inom Kyrkornas Världsråds Ekumeniska Följeslagarprogram i Palestina och Israel: EAPPI, (Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel). De synpunkter/reflektioner som uttryckts här ovan är helt och hållet personliga och inte nödvändigtvis ett uttryck för vad min arbetsgivare; Sveriges Kristna Råd eller Kyrkornas Världsråd ställer sig bakom.

Om du vill publicera hela eller delar av denna artikel eller sprida den vidare, var vänlig kontakta mig; johannawallin@hotmail.com, och/eller någon av de ansvariga på Sveriges Kristna Råd; Karin Hallin (karin.hallin@skr.org) eller Johanna Wassholm (johanna.wassholm@skr.org).